Norske Kvinder.

En Oversigt over deres Stilling og Livsvilkaar i Hundredaaret 1814-1914. Udgivet af *Marie Høgh.* Under Redaktion af *Fredrikke Mørck.*

Det er ikke mindre end et Standardværk, som foreligger her om norske Kvinders Indsats i norsk Samfundsliv gennem de sidste hundrede Aar, og man forstaar, at de Kvinder, som har paataget sig denne store Opgave, har medbragt til Værket ikke alene en usædvanlig Arbejdskraft og Indsigt, men ogsaa en Kærlighed til Emnet, stor nok til at flytte de Bjerge af Vanskeligheder, der altid lægger sig i Vejen, naar mange og indbyrdes forskellige Dele skal sammensvejses til et stort Hele. Vanskelighederne har sikkert allermest ligget i Enkelthedernes Begrænsning; Bogen skal give fyldestgørende Besked om Kvinders Virken paa ethvert Omraade, ingen maa forbigaaes eller tilsidesættes for andre, og dog maa Sidernes Antal ikke svulme saaledes op, at Bogen paa Grund af sin høje Pris bliver usalgbar. Ganske sikkert har denne Bog under Udarbejdelsen, som det gerne gaar, antaget større Former, end man straks har tænkt sig. Udgiveren forklarer selv i Forordet, at Værkets Omfang og Udstyr krævede en hel lille Formue, hvorfor Udgiften ingenlunde stod i Forhold til den Sum, som kunde tænkes indvundet ved Salget, idet Bogens Pris ikke turde sættes højere end, at enhver kunde købe den. For at kunne udligne denne Forskel mellem Indtægt og Udgift bestemte man sig til et Annoncetillæg, skrevet, som Interwievs, af kvindelige Journalister. Vi skal ikke opholde os ved dette Tillæg, som det jo staar enhver frit for ved Bogens Indbinding at udelade, hvad sikkert de fleste vil gøre, da det unægtelig virker, sammenholdt med det øvrige Indhold, nærmest som et Butiksskilt paa en gammel fornem Façade; men vi kan dog ikke undlade at bemærke, at mulige Bebrejdelser for dette Annoncetillæg ikke bør adresseres til Udgiverne; de har sikkert betænkt sig flere Gange, før de greb til denne Udvej for Sagens økonomiske Løsning, men den bør adresseres til alle Kvinder, som ikke forstod, at her var en Opgave, som det burde være Kvinderne en Æressag at faa løst ved egne Kræfter, og som derfor undlod at ile til hver med sin Skærv. Af saa mange Bække smaa, som er repræsenterede i denne Bog, maatte der have kunnet blive en stor Aa. Der tales i vore Dage saa meget om, at Kvinder skal løfte i Flok, men endnu synes i Norge som i Danmark den store Almenhed af Kvinder at have ondt ved at samle sig om en stor økonomisk Opgave, især hvis det, som skal løftes, er deres eget Køn.

Det Hovedindtryk, man faar ved en første Gennemlæsning af denne stofrige Bog, er, at Norge er ganske anderledes rigt paa store og monumentale Kvindeskikkelser for det omhandlede Aarhundredes Vedkommende end Danmark. Det er maaske karakteristisk for et Land, »hvor Bjerg kun er Bakke«, at Jævnmaalet bliver det raadende, at det større og lettere Samkvem udvisker Ejendommelighederne, men paa den anden Side er det Slettelandets Fortrin, at Vinden altid har fri Bane, og at der ikke findes Kløfter og Snevringer, hvor Luften staar stille og avler Sneversyn og Fordom. Det er os i hvert Fald en Tilfredsstillelse af denne Bog at lære, at Danmark flere Gange har været et venligt og gæstfrit Tilflugtssted for flere af de kvindelige Stridsmænd, som Norge, den strenge og tidt uforstaaende Moder, viste fra sig. Til Danmark tyede Gang paa Gang Camilla Collett, naar Luften i Norges indestængte Byer lagde sig kvælende om hendes Sind; til Danmark tyede Magdalene Thoresen, da Norge, trods hendes Sejre som Forfatter, ingen offentlig Anerkendelse vilde yde hende, Moderen og Enken, og derved indgav hende en Følelse af, at »hun var vist ud af den norske Litteratur«. — Til Danmark tyede endelig Amalie Skram, den ubarmhjertig sandhedskærlige, da hun følte sig saaret og uforstaaet af sit eget Land.

Et uendeligt Tog af Kvindeskikkelser drager en forbi i denne Bog, Afdeling efter Afdeling, med vajende Faner, og man bøjer sig i Ærbødighed for disse Faner, som løftes saa højt og kækt, men samtidig svulmer ens Kvindehjerte af søsterlig Stolthed, thi — som det ogsaa blev sagt flere Gange paa det nordiske Møde hernede i Sommer, — »vi er jo rundne af én Rod, alle vi Kvinder i Nordens Lande«. Men dybere gribes dog Sindet ved Synet af de gamle, falmede og vejrslidte Farver i Spidsen for Toget, de, som var med, den Gang Striden stod haardest: Marie Colvans Fane med den herlige Indskrift: »*Kun at gøre det, som er let, er ikke at leve.*« Camilla Collets med de bitre Sandhedsord: »*Jeg trøster mig til først at blive forstaaet efter min Død.*« Asta Hanstens med Flammeskriften: »*Du sette meg midt i Elden, aa Gud!*« Og mange flere, som Pladsen her ikke tillader os at nævne. Korsdragersker var de alle mer eller mindre, prøvet i Modgang, hærdet i Ild var deres Kærlighed til den Sag, som de skulde bryde Vejen for.

Kunstnerhustruerne har faaet deres særlige Afsnit i Bogen: Susanna Ibsen, Caroline Bjørnson, Thomasine Lie og Betzig Gude. Man føler sig næsten som dansk lidt fattig paa egne Vegne ved at læse om disse Kunstnerhjem, disse klippefaste Borge, gennem hvis tændte Ruder saa megen Kunst og Skønhed er udstraalet over Norges tusind Hjem. Man undrer sig blot over, at Kunstnerparret Grieg ikke er føjet med ind i denne Ramme, hvor det som en Repræsentant ogsaa for Tonekunstens Hjem vilde have passet saa godt.

»Videre Livstoget drager,« mens vi vender Bogens Blade, nu er det ikke længer de enkelte Kvinder, som gaar frem, men Organisationerne, dem vi ogsaa kender her hjemme fra: Nationalraadet, Kvindestemmeretsforeningerne, Kvindesagsforeningerne, men noget, som helt svarer til Dansk Kvindesamfunds Organisation finder vi ikke; det synes, som om, at Nationalraadet i Norge med sine mange organiserede Lokalraad i flere Retninger har overtaget den Rolle, som Dansk Kvindesamfund her hjemme udfylder. — Derefter følger afdelingsvis Videnskabens, Kunstens og Erhvervets Kvinder, og sluttelig det huslige Arbejdes Kvinder. Bogens anden Del omhandler Sygepleje, Sædelighedssag, Afholdssag, Fredsbevægelse og andre Sager, som ligger Kvindesagen nær og tæller mange Kvinder indenfor Arbejdet.

Men det er umuligt i denne Omtale at give vore Læsere blot en tilnærmelsesvis Forestilling om denne Bogs rige Indhold. Vi vil anbefale alle og navnlig alle Kvinder at anskaffe den og ønske, at Læsningen af den her maa vække Lysten til ogsaa at eje et Værk om danske Kvinders Stilling og Virksomhed i det tilsvarende Tidsrum! — Vi kan sandt at sige ikke lade den Opgave ligge, især ikke nu, hvor Norge med saa megen Dygtighed har vist os Vejen.